

"Fıtrat" ile alakalı bilgi verebilir misiniz; "istidat" ile "fıtrat" arasındaki fark nedir?

Fıtrat: Kelime olarak yaradılış, tıynet, hilkat manalarına geliyor. İnsanın mahiyetine takılmış bütün kabiliyet ve kanunların toplamına **fıtrat** denir.

Mesela görme ve işitme özelliği insan mahiyetinin iki özelliğidir, bunlar aynı zamanda insan fıtratının birer cüzleridir. Yani bu gibi maddi ve manevi özelliklerin ve azaların tamamına fıtrat denir.

Fıtratın ayrı bir nüktesi de bütün bu kabiliyet ve duyguların Allah tarafından ve Onun kanunu eseri olarak verilmesine işaret ediyor. İnsan tabiatı denilince tabiat tesadüfe veya sebeplere atıf yaparken, "**insan fıtratı**" tabirindeki "**fıtrat**" tabiri ise yaratılışa ve mevhibe-i İlahiye ye işaret ediyor.

Üstad Hazretleri fıtratın mahiyetini ve şahadetini şu ibareler ile ifade ve izah ediyor:

"Birincisi: Fıtrat yalan söylemez. Meselâ, Bir çekirdekteki meyelân-ı nümüvv der ki: 'Sümbülleneceğim, meyve vereceğim.' Doğru söyler. Meselâ, yumurtada bir meyelân-ı hayat var. Der: 'Piliç olacağım.' Biiznillâh olur. Doğru söyler. Meselâ, bir avuç su incimad ile meyelân-ı inbisatı der: 'Fazla yer tutacağım.' Metin demir onu yalan çıkaramaz; sözünün doğruluğu, demiri parçalar. İşte şu meyelânlar, irade-i İlâhiyeden gelen evâmir-i tekviniyenin tecellîleridir, cilveleridir."(1)

"İşte şu meyelânlar, irade-i İlâhiyeden gelen evâmir-i tekviniyenin tecellîleridir, cilveleridir." Üstad Hazretlerinin bu harika ifadesi, fıtratın kaynağının ve kapsamının ne olduğunu çok güzel bir şekilde izah ediyor. Yani **fıtrat**, insan mahiyetine İlahi programla derç edilmiş bütün meyil ve duyguların genel bir ifadesidir.

İstidat: Bir şeyin kabulüne ve kazanılmasına olan fitrî meyil, kabiliyet ve yetenek demektir. Allah Teâlâ Hazretlerinin (C.C.) insanlara ve sâir mahluklara tevdi buyurduğu kabiliyet kuvvelerine denir.

İstidad, insan fıtratında bulunan kuvvelerin ve meyillerin her birine verilen isimdir. Bu noktada **fıtrat genel istidat ise özel** bir terimdir.

Mesela Őu insan musikiye kabildir, demek farklı; Őu insanın fıtratı musikidir demek çok farklıdır. İnsanın fıtratı musiki olmaz, ama insan musikiye kabiliyetli ve istidatlı olabilir.

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Nokta.](#)